

Thomas Crombez

Daddy's place

OVER AVANT-GARDE, BLIJMOEDIGE KUNST EN DE FALLUS POLITICUS

Op 16 en 17 maart 2005 vond aan de Universiteit Gent het colloquium

'Avant-Garde Now?!' plaats. In zijn nabeschouwing plaatst

Thomas Crombez en passant enkele voetnoten bij het theaterdebat

tussen 'het Dewinterbedrijf' en 'Vlaams Hysterisch Links'.

Niemand wierp in de laatste jaren zo'n knoert van een knuppel in het hoenderhok van de kunsten, als Bob Hulstaert van het Dewinterbedrijf tijdens de recente 'polemie' rond de zogenaamd pseudo-elitaire programmering van de stadstheaters.

'Ik wil met een blij gemoed de theaterzaal kunnen verlaten.'¹

Tegen de achtergrond van de kunstwerken die vandaag gemaakt worden en de theorieën die erover geschreven worden, is die uitspraak niets minder dan obscene. Het theater overleveren aan de genots calculus? Dus aan de genotsindustrie? Het theater terug overleveren aan de genotsindustrie? Terug naar het theater van de 19de eeuw, dat op de scène sentimenteel opium aanbood en achter de scène een bordeel?

De uitspraak van Hulstaert is de roede die de soevereine huisvader laat zien. Eindelijk, na jaren van stille terging in de loge bij het ondergaan van masturbatiescènes en dergelijke op de gewijde planken der schouwburg, maakt hij ondubbeltzinnig zijn cultuurpolitieke verlangens kenbaar. Op zo'n provocatie kon de kritiek uit zogenaamd linkse hoek enkel hysterisch reageren. Getuige de reacties van Bert Anciaux, Bart Caron, Yves Desmet, en een dertigtal verenigde theatergezelschappen. Als je hen mocht geloven was het *Vierte Reich* in aantocht, stiet de creatieve vrijheid heur doodsreutel uit, zouden binnenkort op de openbare omroep documentaires over Auschwitz gecensureerd worden en werd er niets minder dan een 'fatwa' over de kunst uitgesproken. De huisvader moest enkel naar zijn geslacht wijzen, het niet eens ontbloten om met de suggestie van de enorme omvang ervan de hysterica te doen verkrampen.

Of verlangde de hysterica juist naar deze cultuurpolitieke fallus?

Is een blijmoedige kunst de diepe, maar zelfgecensureerde wens van de laat-moderne kunstenaars, toeschouwers en critici? Is het een voorwerp van verlangen dat ze zelf als obscene moeten veroordelen, omdat ze enkel via de omweg van het verbod ervan kunnen genieten? Kunnen kunstenaars en critici zich alleen dan laven aan de gedachte van een blijmoedige kunst, wanneer ze zich die ontzeggen, en vervolgens hysterisch vermogen te reageren op een Vader die

hetzelfde verlangen ongestoord en met geweld wil bevredigen? Zoals de asceet geniet van de luxe door middel van zijn donderpreken aan het adres van de wellusteling?

Hoe kan het precieze obscene gehalte gepeild worden van een blijmoedige kunst? Daartoe kan de tegenhanger ervan onderzocht worden. Wat is het orthodoxe, of niet-obscene kunstverlangen van Vlaams Hysterisch Links?

'Kunst zal altijd een tegendraadse spiegel zijn, zal altijd vragen stellen en soms choqueren.' (Bert Anciaux)

'Het gaat er in dit debat om of we toelaten dat kunst onprettige dingen laat zien over de mens en onze samenleving. Dat kunst tot nadenken kan stemmen. Dat ze niet noodzakelijk vrolijk maakt.' (Luk Van den Dries)

'Uw aanval is een aanval op kunst die bevrucht, die de kijker/deelnemer kan ontredderen, die niet waardevrij is.' (Bart Caron)

'Geëngageerde kunstenaars die niet alleen willen amuseren en entertainen, maar ook een reflectie geven van hun samenleving, daar vragen bij stellen of oproepen, vooroordelen in vraag stellen, twijfel zaaien en nuance zoeken, staan natuurlijk haaks op het wereldbeeld van het Vlaams Belang.' (Yves Desmet)

Kunst is kritiek. Vlaams Hysterisch Links vraagt om kunst als provocatie, als contestatie, als twijfel en traagheid, als bevragende horzel. Vraagt om de kunst als gecultiveerd pessimisme. Het is een oude vraag. Ze stamt van de avant-garde. Letterlijk: de kunst als voorhoede, die bewust de marge opzocht om niet gehinderd te worden door de logheid van de samenleving in haar geheel, door haar starre tradities, haar blindheid voor politieke en economische wantoestanden of haar onwil om te experimenteren met nieuwe technologieën. Vanuit die marginale positie had de avant-gardistische kunst alle vrijheid om de conventies van de kunst, de gangbare toepassingen van de techniek en de heersende politieke en morele codes te vervormen. Maar wie stelt vandaag de vraag naar contestatie? Geen marge of voorhoede in enige zin. Anciaux, Desmet en de anderen zijn beleidsmakers die reeds het beleid maken, theatermakers die reeds gesubsidieerd worden, opiniemakers die reeds een forum hebben veroverd. Het zijn de instituten zelf die vragen om contestatie.